

*Світлана Харченко,
Лілія Тютюнник*

ГЕНІЙ З ПОЛТАВИ – ЮРІЙ КОНДРАТЮК

Юрій Кондратюк – піонер космонавтики та ракетобудування, учений, без розробок якого американці навряд чи полетіли б на Місяць, на честь якого названі кратер та мала планета. І разом із тим він чи не єдиний науковець, який увійшов у світову історію під чужим іменем. Половину свого життя Ю. Кондратюк замітав сліди минулого, змінюючи адреси та роботи, змушений був працювати кочегаром, мастильником вагонів на залізниці, робітником на цукровому заводі. А у вільний час чаклував над кресленнями та формулами польоту на Місяць [1].

У справжньому житті цієї легендарної особистості багато що й досі відкрито таємницями. Та й сам він, аби вціліти й заплутати сліди, створив їх чимало.

Справжнє прізвище Юрія Кондратюка – Олександр Шаргей. Народився 21 червня 1897 р. у Полтаві. Батько – Гнат Бенедиктович Шаргей – був студентом юридичного факультету Київського університету. Мати Людмила Львівна Шліппенбах була вчителькою географії Києво-Подільської жіночої гімназії.

Малий Олександр був з шестирічного віку під наглядом своєї бабусі Катерини Кирилівни і нерідного діда Якіма Микитовича Даценків. От якраз у спогадах Анатолія Даценка детально описується цей період життя Олександра Шаргея. Дитинство у нього було важке, сирітське, але він закінчив гімназію у 19 років у Полтаві зі срібною медаллю. І в атестаті його було зазначено, що ця медаль дана “во внимание к отличным успехам в науках, особенно в физике и математике” [3]. Юнак, не знаючи праць К. Ціолковського, вивів основну формулу ракети для космічного польоту, запропонував принципово новий спосіб польоту на Місяць з поверненням за допомогою багатоступеневої ракети. Ці основні розрахунки та ідеї він виклав у чотирьох шкільних зошитах і це лягло в основу книги, яка згодом була надрукована у 1929 р.

Жити і творити цій унікальній людині довелося у страшний і нелегкий час. Його життєвий шлях – приклад для нас, як можна через усе життя нести мету, мрію, боротися і не здаватися. 1916 р... У розпалі Перша світова війна. Як студенту йому належить відстрочка від мобілізації до закінчення навчання. І прохання про неї йде в Полтаву.

Юрій Васильович Кондратюк увійшов в історію науки як інженер, винахідник, конструктор. Але найголовнішим його досягненням стала розробка методу досягнення людиною сусідньої планети.

Справжній Юрій Кондратюк до космічних теорій не мав аніякісінького відношення, але, сам того не знаючи, віддав їм своє ім'я. А все, що повідано світовій науці під ім'ям Юрія Кондратюка, насправді належало полтавському гімназисту Олександрові Шаргею.

У 1969 р. американські космонавти здійснили політ на Місяць. Керівник програми “Аполлон” Джон Хуболт повідомив на весь світ, що політ американських астронавтів, посадка на місяць і повернення назад були здійснені за розрахунками і за схемою визначного українського інженера Юрія Кондратюка, який ще 50 років тому розробив метод цього польоту. А ще – відокремлюваний модуль, який повернув космонавтів на Землю, також був розроблений за конструкцією Ю. Кондратюка. І нікому на той час не було відомо, що ж це була за людина, що за життя вона прожила. А також, хто насправді переховується під ім'ям Юрій Васильович Кондратюк.

Через півстоліття цей проект буде названо “Трасою Кондратюка” та “Петлею Кондратюка” [2].

Ю. Кондратюк сконструював бочкоподібний тонкостінний копер із залізобетону, що споруджується за допомогою рухомої опалубки – замість традиційних громіздких шахтних будівель з цегли і металу. Саме

в цій конторі Ю. Кондратюк знайомиться з інженером М. Нікітіним, який у майбутньому використає чимало ідей Ю. Кондратюка під час спорудження Останкінської телевізійної вежі в Москві.

На жаль, історія не зберегла відомостей про те, як закінчилося земне життя нашого видатного земляка. Найбільш імовірною версією є така. Коли розпочалася війна, Юрій Кондратюк записався до Київської ополченської дивізії Москви і на початку жовтня під час бою загинув. Пізніше на основі деяких матеріалів та розповідей свідків встановлено, що Юрій Кондратюк загинув 23 лютого 1942 р. на Орловській землі. Але достеменної правди і досі не знає ніхто...

І все-таки настане зоряна година, тріумф його бунтівливої думки: коли перший із землян ступить на курну поверхню вічного супутника Землі. А полтавський гімназист так мріяв, що тією людиною буде саме він...

Список використаної літератури

1. *Кордиш І.* Феномен Юрія Кондратюка: урок-конференція. 9-й клас [Текст] / І. Кордиш // Фізика: Додаток до газети "Шкільний світ". – 2005. – №11. – С. 4–6.
2. *Кочерга Н.* Юрій Кондратюк (Олександр Шаргей) : філософія життя і творчості, як спосіб досягнення істини [Текст] / Н. Кочерга, О. Руденко // Слов'янський збірник. – Полтава, 2005. – Вип. IV. – С. 251–267.
3. *Цебрій В.* Життя і загадка полтавського "космічного генія" [Текст] / В. Цебрій // Полтавський вісник. – 2007. – №15. – С. 24.